

Halil Özşavlı, *Ermeni Terörizmi Tehdit-Taktik-Tedhiş*, Ankara: TBMM Basımevi, 2021, 3 Cilt.

Değerlendiren: Arş. Gör. Mustafa KOYUNCU

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

mustafakoyuncu@kilis.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7430-8700>

1789 Fransız İhtilali ile birlikte özellikle “milliyetçilik” akımı tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu akım Osmanlı Devleti, Avusturya-Macaristan gibi farklı etnik kökenden olan toplulukları bünyesinde barındıran imparatorlukları ciddi anlamda etkilemiştir.

Osmanlı Devleti’nin bünyesinde bulunan Ermeniler de Fransız İhtilali’nin getirdiği etkiyle birlikte kendi devletlerini kurma ideallerini ortaya koymuşlardır. 19. yüzyılın ortalarından itibaren harekete geçen Ermeniler ilk olarak “Hınçak” Komitesini daha sonra ise “Taşnak” Komitesini kurmuşlardır. Bu komiteler 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı’ndan I. Dünya Savaşı’na kadar olan süreçte çıkarları doğrultusunda terör eylemleri gerçekleştirmiştir. Bunlar ülkemiz özelinde özellikle Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu’da çok ciddi terör eylemlerinde bulunmuşlardır. Osmanlı Devleti açısından zafiyet yaratan Ermeniler devletin seferberlik çağrısına cevap vermedikleri gibi düşman saflarında yer almışlar ve birçok masum Müslümanı ve Türkleri katletmişlerdir. Osmanlı yönetimi, cephe ilerisi ve gerisinde yaşanan bu hadiselerin daha büyük felaketlere dönüşmesinin önünü alabilmek için Ermenileri 27 Mayıs 1915 tarihinde “Sevk ve İskân Kanunu” uyarınca özellikle Suriye ve Lübnan’a göç ettirmiştir. I. Dünya

Savaşı sonrası Ermeni terör örgütleri bu karardan sorumlu tuttukları bazı üst düzey Türk yöneticileri intikam almak amacıyla katletmişlerdir.

Yıllar içerisinde sürekli örgütlenen Ermeniler 1975'te ASALA ve JCAG terör örgütlerini kurarak yine birçok Türk diplomat ve vatandaşını katletmişlerdir. Bu bağlamda Doç. Dr. Halil Özşavlı'nın kaleme aldığı “Ermeni Terörizmi Tehdit-Taktik-Tedhiş Türk, İngiliz ve CIA Arşiv Belgeleri Işığında 20. Yüzyılın Son Çeyreğinde Türkiye ve Dünyayı Hedef Alan Ermeni Terör Örgütleri ASALA ve JCAG” (2021) adlı 3 ciltlik eseri dikkate şayandır.

“Ermeni Terörizmi Tehdit-Taktik-Tedhiş Türk, İngiliz ve CIA Arşiv Belgeleri Işığında 20. Yüzyılın Son çeyreğinde Türkiye ve Dünyayı Hedef Alan Ermeni Terör Örgütleri ASALA ve JCAG” (2021) adlı eserin birinci cildi giriş hariç 4 bölümden oluşmaktadır. Eserin ikinci ve üçüncü ciltleri ise Ermenilerin eylemlerine ait belge görüntülerini ihtiva etmektedir. Bu belgeler CIA, İngiliz Arşiv Belgeleri, ASALA ve JCAG arşiv vesikalarını kapsamaktadır.

Özşavlı, eserin Giriş bölümünde (s. XXI-XXVII) Lübnan ve Ermeniler üzerinde durmuştur. Lübnan üzerinde durulmasının sebebi konunun daha net bir şekilde anlaşılması açısından önemli olmasından kaynaklanmaktadır. Zira ASALA ve JCAG terör örgütlerinin ortaya çıktığı yer Lübnan'dır. Bununla birlikte bu bölümde Ermeni nüfusunun Lübnan'da oluşum süreci ele alınmıştır.

Eserin birinci bölümü “Ermenilerin Lübnan Siyasi Hayatında Yerini Alması ve Lübnan'daki Kaotik Ortamın Ermeni Terör Örgütlerinin Ortaya Çıkışındaki Rolü” (s. 1-21) adını taşımaktadır. Bu bölümde, Lübnan'da bulunan Ermenilerin Lübnan siyasi hayatında söz sahibi olma süreci ortaya konulmuştur. Bununla birlikte özellikle Ermeni siyasi partileri

olan Taşnak, Hınçak ve Ramvagarlar arasındaki siyasi çatışmalar ele alınmıştır. Taşnak ve Hınçak siyasi partilerinin ülkede nüfuzlarını arttırabilmek adına birbirlerini katlettikleri ve birkaç istisna dışında hiçbir dönemde birlik olmadıkları özellikle vurgulanmıştır.

Eserin ikinci bölümü “Ermeni Terör Örgütlerinin Doğuşu, Yapısı ve Diğer Terör Örgütleri ile Bazı Avrupa Devletlerinin Ermeni Terör Örgütlerine Bakışı” (s. 23-104) adını taşımaktadır. Eserin bu bölümünde ASALA ve JCAG terör örgütlerinin yanı sıra bu terör örgütlerine bağlı muhtelif terör örgütlerinin terör saldırılarından bahsedilmiştir. Adı geçen terör örgütlerinin nasıl ve ne zaman kuruldukları, kimler tarafından desteklendikleri, bazı devletlerle ilişkileri ve diğer terör örgütleri ile olan ilişkileri, dağılma ve yok olma süreçleri ortaya konulmuştur. İlaveten ASALA terör örgütünün iki önemli lideri Hagop Hagopyan ve Monte Melkonyan hakkında bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte ASALA-PKK iş birliği ve başta Fransa’nın Ermeni terör örgütlerine olan desteği ortaya koyulmuştur. ASALA birçok ülkede terör saldırısı düzenlemiştir. Özellikle ASALA’nın İsviçre, İngiltere ve Fransa’da düzenlediği terör eylemlerinden dolayı ciddi kayıplar veren bu ülkeler, ASALA terör örgütüne adeta boyun eğmiş ve çeşitli bahanelerle suçlular serbest bırakılmıştır (s. 72-86). Tüm bu konular ele alınırken CIA raporları, İngiliz arşiv belgeleri, ASALA’nın yayın organı Hayasdan dergisi ile ASALA’nın iki önemli lideri ve diğer örgüt liderlerinin Fransız ve Arap basınına vermiş oldukları röportajlar yazarın en önemli kaynakları arasında yer almaktadır.

Eserin üçüncü bölümü “Ermeni Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdiği Saldırıları” (s. 107-200) adını taşımaktadır. Bölümün ana temasını ASALA ve JCAG terör örgütlerinin 1975-1988 yılları arasında gerçekleştirmiş oldukları saldırılar oluşturmaktadır. ASALA’nın kendisine bağlı Orly Grubu, 3 Ekim

Grubu, 9 Haziran Grubu ve Fransız Eylülü Grubu, Yanıkyan, Sasunyan Komando Grubu, Nar (New Armenian Resistance) gibi gruplar dünya genelinde 205 saldırı gerçekleştirmiştir. Bu saldırıların 83'ü ise Türkiye ve Türkiye'ye ait hedeflere yapılmıştır. ASALA'nın dünya genelinde yapmış olduğu suikast girişimleri ve saldırılar 123 madde ile ayrı ayrı sıralanarak ele alınmıştır (s. 109-137). Ayrıca ASALA'ya bağlı terör örgütlerinin gerçekleştirdiği ve diplomatlarımızın şehit edildiği saldırılara yer verilmiştir. Yine JCAG terör örgütünün gerçekleştirmiş olduğu saldırıların nerelerde gerçekleştiği, kimlerin hedef alındığı gibi birçok aydınlatıcı bilgi verilmiştir. Bu bilgiler verilirken istatistiki bilgilerle durum daha anlaşılabilir bir hâle getirilmiştir. Bu bölüm kaleme alınırken İngiliz arşiv belgeleri, CIA raporları, ASALA'nın yayın organı Hayasdan dergisinin yanı sıra özellikle Türk Dışişleri Bakanlığı Arşivi kullanılmıştır.

Eserin son bölümünü oluşturan dördüncü bölüm; İngiliz ve CIA arşiv belgelerinin özetlerini ihtiva etmektedir. Belgelerin miktarı, hangi yılları kapsadıkları, arşivde nasıl bir kodlama ve sınıflamaya tabi tutuldukları hakkında bilgi verilmiştir. Önemli görülen bazı belgelerin hemen hemen tam çevirisi verilmiştir. Tam çevirisi verilen bu belgeler; ASALA-PKK iş birliğini ortaya koyan belgeler, Ermeni terör örgütlerinin yapısı, amaçları ve saldırı yöntemlerini gösteren uzun raporlardır.

Eserin II. ve III. ciltleri; İngiliz arşiv belgeleri ve CIA raporlarının orijinal görüntülerini kapsamaktadır. Bu ciltlerde arşiv belgelerinin görüntülerinin verilmesinin sebebi birinci cildin dördüncü bölümünde verilen belge özetlerinden çok daha fazla bilgiyi içermesinden kaynaklanmaktadır.

Ermeni terörü ve terör örgütlerini ele alan bu eser literatüre ciddi anlamda katkı sağlayacaktır. Yıllardan beri sözde Ermeni soykırımı söylemleriyle mağdur rolü oynayan, aynı zamanda sözde Ermeni soykırımının tanınmasını isteyen, Türkiye'den

toprak ve tazminat gibi haksız taleplerde bulunan Ermeni diasporası ve örgütlerinin bu çalışma ile bir kez daha ne kadar haksız talepte buldukları ortaya koyulmuştur. Onlarca sivil ve bürokratımızı şehit eden Ermeni terör örgütlerinin yapmış olduğu saldırıların özellikle CIA raporları ve İngiliz arşiv belgelerine yansımış olması ve bunların gün yüzüne çıkarılmış olması Türk tezinin ne kadar haklı olduğunun önemli bir göstergesi olmuştur. ASALA'nın yayın organı Hayasdan, CIA raporları, İngiliz arşiv belgeleri, Türk Dışışleri Bakanlığı Arşivi gibi doğrudan birinci el kaynakların kullanılması eserin önemini daha da arttırmaktadır. Ayrıca diğer destekleyici kaynaklardan da faydalanarak hazırlanan bu eser; tarihimiz, milletimiz ve devletimiz açısından çok kıymetli bir yer tutacaktır.